

PRZEKLADAĆ (506) *vb impf*

e oraz *drugie a jasne* (w tym w a 1 r. błędne znakowanie); w *inf* -kład- (78), -kład- (1); -kład : -kład- *BudNT* (1:1); w pozostałych formach -kład- (350), -kład- (42); -kład- *RejRozpr*, *MycPrz*, *ReszList*, też *Calep*; -kład- : -kład- *LubPs* (14:1), *BibRadz* (16:1), *BielKron* (25:5), *Mącz* (3:1), *BudBib* (29:8), *BudNT* (15:4), *CzechRozm* (12:2), *SkarJedn* (2:3), *SkarŻyw* (7:10), *CzechEp* (8:3).

inf przekładać (79). ◇ *praes* 1 sg przekładam (24). ◇ 2 sg przekładasz (10). ◇ 3 sg przekładą (92). ◇ 1 pl przekładamy (23). ◇ 2 pl przekładacie (4). ◇ 3 pl przekładają (76). ◇ *praet* 1 sg m przekadał(e)m, -(e)m, -m przekadał (6). ◇ 2 sg m przekadałeś (1). ◇ 3 sg m przekadał (33). *f* przekadała (3). ◇ 1 pl m *pers* przekadalismy (1). ◇ 3 pl m *pers* przekadali (42). *subst* przekadały (1). ◇ *fut* 3 sg m będzie przekadać (1) *RejAp*, będzie przekadał (1) *ModrzBaz*. ◇ 1 pl m *pers* będziemy przekadać (2). ◇ 3 pl m *pers* będą przekadać (1). ◇ *imp* 2 sg przekadaj (2). ◇ 3 pl niech przekadają (1). ◇ 1 du przekadajwa (1) *OrzRozm* E3v. ◇ *con* 1 sg m bym przekadał (1). ◇ 3 sg m by przekadał (4). *f* by przekadała (2). ◇ 1 pl m *pers* byśmy przekadali (4), bychmy przekadali (1) *LubPs*. ◇ 2 pl m *pers* byście przekadali (1). ◇ 3 pl m *pers* by przekadali (4). ◇ *impers praet* przekadano (6). ◇ *con* by przekadano (1). ◇ *part praes act* przekadając (77), przekadając (1) *Mącz*.

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI* (cztery z niżej notowanych przykładów) – XIX w.

1. *Przedstawiać, ukazywać, dawać pod rozwagę; proponere Vulg, Modrz, Calep, JanStat, Cn; subicere PolAnt, Modrz; asserere, effundere Vulg; ponere, recipere PolAnt; explicare, exponere Modrz; deponere, providere JanStat; referre Cn* [w tym: kogo, co (177)] (179): Wyłtępek ſwoy á niegodność ſwą przekłada prorok á ſfuka miłofierdzia wyflawiając dobrotliwość pánfką *RejPs* 35v; *LibLeg* 11/132; *Iozeph/acz z thrachem* [*lege: z strachem*]/ też przekłada ſwą krzywdę *RejJóz* H4v, G4v; *KromRozm II* e3v; *LubPs* K4, R6 *marg*; *RejWiz* 58 [2 r.]; *BibRadz* I 353v; *BielKron* 103; *RejPos* 316v; Służnie tedy przekadałz ty ſwe wſze trudności/ Prze ktore nie mogę mieć v ciebie wczefności. *HistLan* A4; Dowieść pirwey było/ że to wſzyftko ieſt ofiárą/ á nie ták zgoła ſwoie widzenia przekadać. *WujJud* 246, 104v; *WujJudConf* 153, 231; *MycPrz* I B; *ModrzBaz* 86; *Calep* 862b; *LatHar* 263, 316, 376; *SarnStat* 506, 932, 1005; TYm dwoygiem ziąwieniem/ ktore tá Ewángelia przekłada/ wielki miłofnik bráciey ſwey/ iáko ie [*uczniów*] przez Mágdalenę názwał P. *IEZVS*, wiele dobrego do vczniow ſwoich wnoſi *SkarKaz* 203a; *PudłDydo* A3.

przekładać komu (99): oni zaś poczęli mu wiele przekładać/ poczęli zwielkiami proźbami nalégąć/ aby ſobie/ i żonce i dźiatkám ſwoim i inſzym powinowatem źle i niesławy nieczynił *MurzHist* D, E4 [2 r.], R2v; *LubPs* V4; *Leop Deut* 30 *arg*, 3.*Mach* 7/9; *BibRadz Deut* 4/44, I 138d *marg*, 273v, 381a *marg*; *BielKron* 203, 210v, 369v; Abowiemci ia tobie rad a wmyſlnie/ iako ſam widziſz/ ſtarſzych twoich wyobrazenia a ſprawy przekładam *KwiatKsiąż* M3v; *HistRzym* 112; *RejPos* 143v, 168, 181, 318; ták bárzo źle czynią ci/ ktorzy błędy kácerkie ſwoie młodym dźiatkom/ iáko iád pewny duſzny/ przekadaia *WujJud* 199v, 199v *marg*; *RejPosWstaw* [22³]; *BudNT przedm* a3, 1.*Tim* 4/6; [*każdego ſwiadka*] oſobno Piáraz przyſięgły przeſłuchawa. Przekłada mu moc y zacność przyſięgi. Pyta ktoregoby był nabożeńſtwá. *ModrzBaz* 86, 61v, 126v; Aby oycowie ſynom wiecznie winni byli Dzieie pánſkie przekadać *KochPs* 115; *SkarŻyw* A2, 81, 224, 263, 292; *NiemObr* 115; ábyś w wżywaniu tych Pſálmow/ czterech onych pożytkow doſtał/ ktorec przekada Dyonizyus Kártuzyan

okazały nauki y cnoty Theolog *LatHar* 158; Siedmiokroć przez dzień chwałę P. Bogu Dawid oddawał/ iáko w Pfálmie letnym y ołmnaftym mowi: á w wieczor/ w południe/ y ráno/ trofcliwe łwe kłopoty Pánu przekłádał/ iáko na drugim miešcu wípomina. *LatHar* 302, +2, +11v, 79, 80, 324 (14); *WujNT* 1.*Tim* 4/6; y Pan *IEZVS* ták trudne przypowiešci/ podawał/ y wykład ich łámy m vczniom przekłádał *SkarKaz* 81b, 80a, 517b; Bo kápłani Boży y biłkupi/ krolom z pogáńftwá grubym y dżikim/ práwo Boże przekłádáli/ ktorym ich *abfolutum dominium* miárkowáli *SkarKazSej* 692a; [*UstKošciel* 117v; *KsięgiSqdWiej* 1566 nr 4591]. Cf *Podmiotem jest tekst, Zwroty*.

przekładać ku czemu (2): *KuczbKat* 35; Trzebáby [...] pijańftwá tego nikkzemnego zániechác/ niehcemyli w fropi gniew Páńki przyšć [!]/ do iakiego też przyšzli oni zacni ludźie á monárchowie wielcy/ ktorych nam Pan Bog przed oczy náłze w pišmie šwięty m ku przełtrodze przekłáda. *WerGošć* 237.

przekładać na co [= jako co] (1): Iedno lie ty ošwięćić chczelš Ano to nie łthoi ža wełš Czo ty przekłádas na cznotę [*być może błąd zamiast: za cnotę*] A štroiłš łprołtną robotę *RejJóz* E7.

przekładać czym (1): Nigdyć w Košćiele Powłzechnym nauki Páná Chriřtušowey niezániechano; ále áby iá ludźie lepiej pámięćáli/ rozmaitymi iá znáki/ figurámi/ y obrázámi przed oczy ludźi prořtych przekłádano *WujJud* 49.

przekładać przed kim (14): Abowiem czudzoziemczy powłtali naprzeciw mnie/ [...] á nieprzekłádali Boga przed oblicznošciá Źwoiá [a niepořtháwili ćiebie przed łwemi oczymá. *Leop Ps* 85/14]. *TarDuch* D8; *DiarDop* 106; *LubPs* O4 marg; *Leop Iudith* 6/14; *BielKron* 369v, 401; *RejPos* 271v; Bo ták mowi Prorok: Wylewam przed oblicznošciá iego prošbę moię/ á przed nim vtrápienie moie przekłádam. *KuczbKat* 360; *RejPosRozpr* b3v; iáko ielř przyzwoito biály m głowom/ w łmutku połožonym/ gdy łmutek/ y žal/ łwoy przed przyiiaćioły przekłádáiá. *BiałKaz* C3v; *ModrzBaz* 106; PAná wołam/ páná prořzę/ Ręce łwé kniemu wynořzę: Przed nim krzywđę łwá przekłádam/ Iemu žal łwóy opowiádam. *KochPs* 206; Oto przekłádam dźiřia przed oblicznošciá wáłžá błogoláwienřtvo y przekłęctvo *PowodPr* 6; [My ubodzy lyudzie, a poddany W.P.Mczy. przed W.P. Mczyá przekłádamy czyáškošci nasche, ktore nasz dolegayá. *KsięgiSqdWiej* 1566 nr 4591]. Cf »imieniem [czyim] przekłádać«.

przekładać o kim (1): A łłuchay pilno co thu Pan przekłádać raczy o káždym tákim pod ořobá łáwnogrzełšzniká tego *RejPos* 201v.

przekładać w czym (1): Powtore w przedźiwnych onych Bołkich perřonách/ przekłáda nam iednę náture/ áłbo iřtnošć/ y iedno Bořtvo. *LatHar* 376.

przekładać jak (1): Henrykus ołmy/ wezwawłšzy do Źiebie Biłkupow/ [...] pytał ich/ łłufznali rzecz ielř mnie mięłžkáć w małżeńřtwie tym/ z iátrwiá włáfná/ [...] Biłkupi y thák y owák przekłádáli tę rzecz *BielKron* 211v.

przekładać jako jakie (1): Senat ná ty powiešci wzyáł łobie do kilka dni ná rozeznánie/ przekłádáiáć rzecz Brutowę iáko prawdziwá/ Kolátynušowę iáko łpráwiedliwá. *BielKron* 105.

przekładać gdzie [= w tekšcie] (13): *LubPs* Tv; Tu w tych łłowech łwych naprzod przekłáda ten zły człęk łžkodę w zyłku łwym/ przekłáda potym chwałę łwey Dyány *BibRadz* II 77a marg; *RejPos* 143v, 181, 318; *WerGošć* 237; Tákci te dwie rzeczy przekłáda/ w zakonie łtáry^m/ okazały on w cnoćie Krol

y Prorok Dawid *LatHar* +2; Ian ś. także w księgach obiawienia dofyć iawnie ią [*modlitwę za umarłych Izraelczyków*] wżytkim przekłada *LatHar* 325; W siedmi Pácierzách/ siedmiorákie dáry Duchá s. [...] czáfem z rádościámi rozmáitemi/ czáfem z boleściámi Pánný Máryey łobie przekládámy. *LatHar* 509, +11v, 128, 325.

przekładać gdzie [= w instytucji] (4): piáfali też krzywdy łwoie ktore mieli od przełozonych łwoich/ ktore y ná łeymie pólpolitym przekládáli w Wormáciey prołząc Cefárzá/ áby łwey mocy do tego przyłozył. *BielKron* 199v; Abowiem tego co nam podáli łwięci Apołtołowie/ żaden nam zábronic nie ma/ ále we wżyftkich náłzych Kołścielech ich hiłtorye przekládámy. *WujJud* 52v; áby wżyfcy łpráwy ná łáđziéch náłzych žiemłkich przekládáiący/ álbo które zechcą przekládác ołobliwie káđdy zołobná y wżyfcy wobec/ iednym práwem/ obyczáyami/ zwyczáiem/ po wżyftkim Królestwie náłzym byli łáđzeni. *SarnStat* 116 [*idem*] 887.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (11); że, iż (7), zaimek względny (5), zaimek pytajny (1), aby (1)] (14): *LubPs* X2v, Z5v; *Leop* 3.*Mach* 7/9; *BibRadz* I 1c marg; Kołtán žięć Cefárłki wotował przeciw im/ przekládáiąc to/ iż łie káđdemu godzi przy łłowie záchowác *BielKron* 313v; [*Władzislaw Łoktek skargę połozył przeciw Mistrzowi Pruskiemu o wyrzucenie łwego starosty*] przekládáiąc mu to pred [!] pány/ bífkupy/ y pólpolithym ludem co nád nim wdziáłá *BielKron* 369v, 195; *HistRzym* 112; *KuczbKat* 195; *RejPosWstaw* [22³]; DO tąd przekládáliłmy wżytko/ co łię zda być ku czynieniu potrzebneho y przed woyną/ y czáfu woyny/ y po woynie. *ModrzBaz* 127, 61v, 126v; *ActReg* 135; [Naprzod [...] ia [...] Macziew Nowak tho W.P. Mczi przekładam, isz iesth na dziedzinie Grabyenskiej niktora rolyá skraynia *KsięgiSądWiej* 1566 nr 4591].

Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia w zdaniu nadrzędnym [zawsze: iż] (5): *ZapWar* 1545 nr 2646; *LubPs* V4; Wykládał káđdy łwoię rzecz przed łędźmi. Przekládał piwřzy moc winá/ iáko zbláźni páná/ vbogiego/ žonę/ kapłaná *BielKron* 115v; *HistLan* Dv; Ták ie záwłtydzał y łtráłzył w kazániu łwoim Pan: Sábę krolowá im przekládáiąc: iż oná z dáleká przyezdžáłá łłuchác mądrołci Sáłomonowej *SkarKaz* 517b.

Part praes act „przekładając” w połączeniu z orzeczeniem wyrażonym przez verbum dicendi (15): *MurzHist* R2v; A ták wymiátuie mu Pan ná oczy onę przednieyłzołć iego/ przekládáiąc mu niewdzięcznołć zá to. *BibRadz* I 3a marg; Krol też odpowięđ wřtnie vczynił/ przekládáiąc wielkołć y rozlicznołć cięłzkołci/ ktore dziłieyłzego czáfu then vrząd ná łobie ma *BielKron* 330v, 195 [2 r.], 330v, 369v; A gdy ten łyn przyłzedł ku látom łwym/ vłtáwicznie Krolá oycá łwego námáwiał/ áby mu krolełtwo łpułcił/ przekládáiąc mu tho/ że Krol [!]/ był chory/ ále on był mocny. *HistRzym* 112; *RejPos* 168; *RejPosRozpr* b3v; *ModrzBaz* 126v; Iáchał Ifidor do Cárogrodu/ vpominał/ mowił/ y łmiele Greki karał/ grzech ich tákí y niełtátek y łwą wołá przekládáiąc *SkarJedn* 323; *SkarŻyw* 100, 290; *Phil* H2.

W połączeniu z part praes act verbum dicendi (1): lud włsyłthek vpadł ná oblicze łwe/ chwałąc Páná Bogá/ á łpołeczny m łámentowániem^m y płáczem iednołtáyne modlitwy łwe przekládáli przed Pánem Bogiem/ mowiąc: [...] *Leop Iudith* 6/14.

Podmiotem jest tekst [komu] (4): TA Hiłtorya ielt nam przykłádem cudnym ołobliwey á bárzo wielkiej cięrlwiłóci/ gdyż nam przekláda tego zacnego á łwiętego człowieká Iobá džiwnie

vtrapionego *BibRadz* I 273v; Dwoiákie tedy Dofýc vczynienie zá grzechy Piímo święte nam przekláda *WujJud* 92v, 41v; *SkarŻyw* A4v.

W *połączeniach szeregowych* (2): *RejPos* 147; awo [*Marszałkowie nadworni*] wśyftki rzeczy máią poftánawiác/ przekládác/ y ordynowác/ ták ná Dworze/ w Dworzach/ w domiech [...] y v ftołów Królewfkich *SarnStat* 311.

Zwroty: »imieniem [*czyim*] przekládać« [*w tym: komu* (1), *przed kim* (1)] (3): Item Poslowie ziem Mazoweczkich thes iedno obcziazliwosc imieniem slachti przeth nami przekladali iz starosthowie nasi [...] przeciwko stharadawnemu obiczaiowi w ziemiach mazoweczkich zachowanemu. Ludzie a Cmieczie slachcie z ich wsi do miasth bierzą *ZapWar* 1545 nr 2646; *RejPosWstaw* [22³]; *SarnStat* 1198.

»obficie, szeroko, szeroką rzeczą przekládać« = *copiose explicare* *Modrz* [szyk zmienny] (2:1:1): *RejJóz* E6v; Frydrych też Sáfkie Kfiążę wotował ná Kárlá/ przekládáyac to fzeroką rzeczą/ iz iest fnámi w przyległóści/ iednego ięzyká/ mocnieyższego náden myędzy námi niemálz *BielKron* 195; Bo te rzeczy [róznice między prawami cesarskimi i papieskimi] y infzych bárzo wiele/ *Bartholus* vczony práwnik obficie przekláda [*copiose sunt exposita*]. *ModrzBaz* 100v, 1v.

»przed oczy przekládać« [*w tym: komu* [*w tym: sobie* (9)] (20)] [szyk zmienny] (25): S tego tu Dawid fwięty przełtrzeza á vpomina á przekláda przed oczy wśyftkim przełożonym/ iáko fie w fwyh fthaniech y w domiech záchowywác máią *LubPs* X2v, K, K4 *marg*, R5, V6v, Z5v, ccv *marg*; [*Machabejczyk napominał towarzysze*] aby fię mężnie potykáli. Przekládáiąc fobie przed oczy zelżywość [*ante oculos recipientes ... contumeliam*] kthora fię nie flufznie á nieprzyftoynie fthála nad mieyfcem święthym *BibRadz* 2.*Mach* 8/17; TVś flýfzał cóc powiáda Pan á dobrodziey twoy/ á iákac tu miłość Bogá Oycá fwoiego przed oczy twoie niewdzięczne przekláda. *RejPos* 146, 26, 62, 87v [2 r.], 147v, 165 (10); *RejZwierc* 143v; *WujJud* 49; *RejPosWstaw* [110²]; *CzechRozm* 111v; Złe obyczáie we Zborze iáwne/ przed oczy káždemu przekládam [*ob oculos omnium subiicio*] y fpořob zwrocenia ná drogę vkázuię. *ModrzBaz* 133, 14v; *WerGość* 237.

»przekládać przykład« [*w tym: komu* (3)] [szyk zmienny] (5): *BibRadz* Os 12 arg; *KuczbKat* 35; *RejPosWstaw* [110²]; Niech im [*dworzanom*] przekládáią przed oczy ořobne á zacne przykłády meřtwá [*Proponant exempla clara et illustria fortitudinis*] y fprawiedliwořci/ wřtydu/ czyřtořci/ y infzych cnot *ModrzBaz* 14v; *SkarŻyw* A4v.

»sobie przekládać« [*w tym: za co* (= *jako co*) (3)] [szyk zmienny] (25): Bogać fobie [*bogacz*] nie przekláda Kiedy więć worká dokláda *RejRozpr* E3v; *RejKup* p4v; Ták iz twá fwyęta fwyátłość wřfyfcy ogládamy/ Gdyż miłofierdze twoye foby przekládamy *LubPs* I4v, ee6 *marg*; *RejWiz* 60v; Pátrzayże co thu nędzny fźáfarz á ten vpádły włodarz przekláda foby w tym vpadku fwoim *RejPos* 193, 179; *HistLan* A3v; A to naprzod fobie przekláda/ áby grzech zgłádził/ y wśyftkę zmázę y winę z duře fwey otárl. *KuczbKat* 195; A thák nalepiey fobie czáfow áni przypadkow nie przekládác/ á závády dobrej myfli być *RejZwierc* 152, 142; Ale naprzod rozliczne fady/ á przymowki ná nas kładli/ iákobyřmy [...] mieli [...] práwá niektore fobie lekce wáżyć/ zwierzchnořc ftarádawną Kořcielnych przełożonych y inych ftanow zá nic fobie przekládác. *WujJudConf* 10v; Ze [*Łabentowie*] do ludzkyey miłóřci thák fie pilnie máią/ Tę zá nawiętřze fkarby fobie przekládáią. *PapřPan* Aa3v; TRoiákie

świętą w kościele powłzechnym mamy. [...] Trzećie/ w ktore żadney łobie perfony ták dálece nie przekładamy/ ále ná dobrodźieyftwá P.Bogá náfzego wfpomináiąc/ zá one/ w dni święte pewne/ dzięki oddawamy. *LatHar* 323, 491, 509. Cf »przed oczy przekładać«.

Szeregi: »przekładać a opowiedać (a. przepowiedać)« [szyk 3:1] (4): oni nas posyłają, abyśmy wszytki dolegości, wszytki krzywdy, wszytki nieporządki ze wszech kątów naszej Rzeczypospolitej przed WKM i przed Pany Radami Koronnemi opowiedali a przekładali *DiarDop* 106; *RejPos* 143v; Páweł í. przed krolem Agrypą rzecz czyniąc/ y łłowá Boże do niego przyniesione przekládáiąc á opowiadáiąc/ mowi: [...] *RejPosRozpr* b3v; *RejPosWstaw* [22³].

»przekładać, (i, a) (na piśmie) (po)dawać« [szyk 2:1] (3): *RejPos* 147v; *LatHar* 665; które [krzywdy] Połłowie Ziemiłcy Podłálzcy imięniem Szłáchty bráciéy łwéy [...] przeciw Stárołtom/ Céłnikom/ y mytnikom náfzym przekládáli/ y ná píłmie podáli. *SarnStat* 1198; [Ktore [pocieszenie] pan Bog wśłowie fwoiem/ włłem grzełłnikom pokutuiącym przekłáda y podáie/ żeby k fercowi przypuścił/ y mocnie fię go chwycił. *UstKościel* 117v]. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»przekładać a przypominać« (1): Abowiem łłuchay co im thu dálej Pan przekládác á przypominać raczy: Iż ia wam ináčzey nie łpráwuię krolełtwá łwego/ iedno iáko ie mnie łpráwić raczył Ociec moy niebiełki *RejPos* 318.

»na pamięć przywodzić a przed oczy prawie przekładać« (1): ilekroć słzedłzy łie łpołu/ z wiernym fercem á z naboźną myłłá/ [...] będyemy łobie ná pamięć przywodzić/ á przed oczy łwe prawie przekládác/ onę niewinną śmierć ie⁸⁰ [...] tedy nam tám pewnie á nie wątpliwie [...] podáie ciáło łwięte łwoie *RejPos* 87v.

»przekładać i rozgłaszać« (1): po rozmaitych łtronách łwiátá/ miłłóšnicy Boży gorący/ tákie nabożeńłtwo inłzym pożytecznie przekládáli/ y rozgłáłzáli/ iáko Wielebny Beđá w Anglię *LatHar* 511.

»wspominać a przekładać« (1): A ták wielka to łest rzecz kto łwe poćciwe czáły á przeminęte łáthá rozważnie á rołłthronie wychowa áż do łzedziwołłci łwoiey. Ku ktorey gdy iuż przydzie/ miłł mu iż ie łobie wfpomina á przed łwe oczy przekłáda *RejZwierc* 143v.

»przekładać i zalecać« (1): Iż píłmo łwięte czytánie nam żywotow łwiętych y przykłády ich przekłáda y záleca *SkarŻyw* A4v.

Przen [co ku czemu] (1) : że to co Wiárá ku wierzeniu przekłáda/ nieodłłtrzela łie áni od náłury áni od rozumu ludzkiego. *KuczbKat* 90.

2. Wywyższać, uznawać za lepsze(go), wáźniejsze(go); woleć; *anteponere Mącz, Modrz, Calep, Cn; praeferre BartBydg, Mącz, Modrz, Cn; anteferre, praeponere Calep, Cn; antehabere, praevertere, habere potius a. praepositum, primas a. priores concedere a. deferre a. tribuere Cn [w tym: kogo, co (142)] (146) : BartBydg* 231; Bo on nie przekłáda żadnych możnołłci/ á łnadz wnięgo czáłem zacnieyłły vbogi by iedno był łpráwiędiłwy *RejPs* 161; [obłudni ludzie] dlá obłudnych połłtów/ łami łiebie przekládáią a wuczniách pańłkich/ nad które trudno ktomiáł [!] mierniełłzy być/ vłławiczną ich miarnołłć potwárzáią *MurzNT* 38v; *Praefero, Przekładam/ Więcey dzierze [!] Mącz* 123d; *RejPos* 175, 288; Y Coż zá gołłpodárłłtwo po łwých męžach znaćie/ Ze ie ták nád obyczáy bárzo przekládáacie? *BielSjem* 7v; *Antefero – Przekładam, wieceij wáżę. Calep* 74b, 838a.

przekładać komu, czemu [= *nad kogo, nad co*] (5): Mądregoćiem przyiaźń pewna. A zwłazczá w kim cnotę pozna: Miło mu z nim zázwdy mieřzkáć/ Nowych mu niechce przekládać. *BierEz* O4v; *KromRozm II* b3v; *OrzQuin* A3; Niecnotę cnoćie przekládařz/ Imo prawdę kłam powiádařz *KochPs* 78; *OrzJan* 55.

przekładać nad kogo, nad co (120): Ten řie ořieř z onych řmieie/ W ktorých řá dziećinne dzieie: Ráđzi řie w wiłach kocháią/ Náđ mądrę [!] ie przekládaią. *BierEz* P2; Acźkolwiek y on řlachtetny řkładacz řuuennalis nad ludzi Athenřkie czałow onych nařlawętnieyřze Sarmatas: przekláda. *FalZiořUng* V 119; *BielŻyw nřb* 10; Znowo chrzczeńczy y zynemi kaczerzmi nietrzymam/ ktorzy/ řłowem boźym niewřtydliwie gardzą/ [...] řwoie řwtawy/ albo wymyřły/ nad nie przekládaiaćz/ y řvmnienia řvdzkie iemi obciázaiącz. *SeklWyzn* o3, 3v, o2, o3v; *SeklKat* M4v, N, T3; *Diar* 87; *GroicPorz* b3; *RejWiz* 19v; *Leop* *B2; *BibRadz I* 6c *marg*, *Luc* 11 *arg*; nieprzekládaywá náđ Ořtarz Káplaná/ áni Krolá náđ Káplaná *OrzRozm* E3v; Bywałem ia przy tym gđzie ludzie przekládařli twoie piro náđ Hofiuřá y náđ Kromeruřá. *OrzRozm* P4v; Was teź vpominam moi mili poddáni rycerřstwo řlachtetne/ ábyřcie nieprzekládařli řromotnego pokoiá náđ řprawę woienną o wolnoř czyniać *BielKron* 244v, 125v, 138v, 414; *GórnDworz* X7; *RejPos* 23, 40, 280v; *BialKat* 163v; *BielSpr* 46v; Lecź my y mieřlá/ mleczná/ iáieć/ iáko dobrych/ řwoich czałow poźywamy: ále wřtrzymawáloř náđ zbytek/ chudobę náđ řtľuřtoř/ pořty náđ řytoř/ iáko ř. Hieronym mowi/ przekládamy. *WujJud* 198v, 34v, 36, 37v, 59v, 106, 110v, 209v; *WujJudConf* 5v; *RejPosWstaw* 42; Prawdá teź ieřt/ że Iraeneus řtare křięgi przekláda náđ nowo piřáne *BudNT przedm* c7; *StryjWjaz* A2; A ták iź nie wřzyřtko iednořtáynie do iednego mowi/ áni iednego řámeęo náđ inřze przekláda/ ále wřzyřtkich iednáko řzánuię *CzechRozm* 42v, 69, 80, 104, 130, 206; Acź przedię przebieřác ořobámi wedle cnoty/ potrzebna rzecz ieřt řprawcy Rzeczyřpolitey: ále poźytek/ ktorzyby z kogo odnieř mogł/ przekládać náđ cnotę/ ieřt rzecz zęořá nieprzyřtoyna. *ModrzBaz* 20, 39 [2 r.], 42v, 72, 114v [2 r.], 135v, 136v; *SkarJedn* 64, 235, d7v; Kto řwe pořty/ modlitwy/ y inne nabożeńřtwá/ náđ zbáwienną potrzebę bliźniego przekláda/ pátrź z tego przykřádu/ iáko miłloři Boźey y bliźniego málo w řobie ma. *SkarŻyw* 238, 68, 120, 244 [2 r.], 346, 349, 435; *CzechEp* 43, 86, 87, 138, 387 *marg*, 407; *NiemObr* 82; NAd złoto/ y náđ řrębro/ przyiaźń przekládařią Wřzyřcy ludzie/ ktorzy řye ná rozumie znáią. *PudłFr* 33; *GórnRozm* M4; *Phil* I4, M4; Odpuřcza grzechy Máriey Mágdálenie/ przekládařiac iá dáleko náđ Pháryzeuřzá/ ktorzy iá był wżgárdźiř. *WujNT przedm* 35, *przedm* 18, 35, 39, *Matth* 15 *arg*, s. 379 (18); *SarnStat* 1002, 1275; *PowodPr* 49; Zadna mi rzecz ták przykřa do nich [do heretyków] ták řprořna y gruba/ ták puchy [...] y řlepoty peřna nie zda řię/ iáko gđy řwiętemi oycy pomiátařią/ řam rozum řwoy náđ ich przekládařiac. *SkarKaz* 43a. Cf »nad wszystkie przekładać«.

przekładać przed czym (1): thuc iuź trzebá řwtáwicźnie pomnieć ná řłowá ony Męđrcow onych czo zázwdy mocnie przekládařli poćiwe przed poźytecznym. (*marg*) Poćiwe lepřze niź poźyteczne. (–) *RejZwierc* 65v.

W pořłączeniu szeregowym (1): tedy řie mnie rzecz tá widźy być niepodobna: áby on to cźłowiek od truciźny iáđowitey vlecźony/ pámiętařiac zázwdy ná ono řwoie ořrućie: nie miał ná potym y ořtroźniey żyć/ żeby z nowu tymźe iáđem záráźony nie był: y onemu lekářzowi dzieřkowáć/ y ono

lekárftwo ktore mu dał/ wielce łobie ważyć/ y łzánowác go/ y ono nád łrebro y złoto przekłádác. *CzechRozm* 206.

Zwroty: »przodkiem przekłádać« (1): Ieślibyśmy łwe męże gániły: Sobiebyśmy łromotę czyniły. Bo my z mężow łwych wćciwość mamy. Y przodkiem ie włzędzie przekłádamy. *BielSjem* 6.

»mimo wszystkie rzeczy przekłádać« (1): Virtutem omnibus rebus multo antepontes, Cnotę mimo włziłtki rzeczy przekłádáyąc. *Mqcz* 236b.

»przekłádać sobie, u siebie« [szyk zmienny] (19:1): *LubPs* Gv marg, aa5 marg, bb2, dd6; *BibRadz* *3v; *RejAp* 183v; Iákoby to y dziś iefzcze włainiey przynależáło dobrym á cnotliwym Krześciánom przykłádem tym/ nie przekłádác łobie tu więcej tey nędzney rołkołzy á doczelnego bogáctwá łwiátá tego/ nád ony wieczne rołkołzy á wieczne łkárby krolełthwá Pánłkiego *RejPos* 23; A tám żadnego czáfu áni żadnego łtanu [Bóg] v łiebie przekłádác nie raczy *RejPos* 60v; Rácźze w nas łpráwić thákowá chuc ku łłowom á ku náuce twoiey/ iáká miály ná on čás ty łłufzcze ktore zá tobá chodziły/ nie przekłádáiąc nic łobie żadnych máiętności łwiátá thego/ żadnych bogactw łwoich/ iedno łłowá á náuki łwoie łwięte. *RejPos* 186, 6v, 8, 40, 184v, 262v (10); *RejZwierc* 65v; *RejPosWstaw* 42; *Paprpán* F2; Bo ktoć iefł Chriłtiáninem/ tenći łię łtára o to iákoby przeci w káždemu miłóść záchował: przekłádáiąc iá łobie nád cudow czynienie. *CzechEp* 43.

»więcej przekłádać« [w tym: niż(li) [co] (4)] (11): Krezus máło dzyerzał o iego [Solona] rozumie/ gdyż przyłzłe rzeczy więcej przekłádał niż ninieyłze. *BielKron* 112; Gdyż y pánná oná mátká łwięta iego nád włzythki ine cnoty/ dołtoieńłtwá/ y łwiátości łwoie/ niczego inego łobie więcej nie przekłádáá/ iedno pokorę łwoię. *RejPos* 184v, 6v, 8, 23, 262v, 313v [2 r.]; nie był táki żadny miedzy nimi náležion/ ktoryby mizerne Złoto álbo Srebro nád łwoię przyłięgę/ cześ/ y łumnienie więcej przekłádał *BielSpr* 46v; Abowiem wieleż iefł tákowych miedzy łługámi łołcielnemi/ ktorzyby więcej przekłádáli łobie chwále Bożá nád włainy pożytek łwoy? *RejPosWstaw* 42; *Paprpán* F2.

»przekłádać na wszem [= pod káždym względem]« (1): Vpomina Prorok ábyłmy żádość y kochánie łwiátá tego łłumili/ przekłádáiąc na włłsem Páná Bogá włłfchmogácego. *Leop Ps* 76 arg.

»nad wszy(s)tki(e) (in(sz)e), nad(e) wszystko, nad wszelkie insze przekłádać« [szyk zmienny] (15:5:1): Gdyż zakon łwoy náde włłytko ták łobye przekłádam *LubPs* bb2, Gv marg, aa5 marg, dd6; *BibRadz* *3v, *4v; *KwiatKsiąż* M2; iż łobie ten fundáment [zbawienie] nád włzythki łkárby á nád włzythki klenoty przekłádác mamy *RejAp* 183v; *RejPos* 184v; Abowiem iuz thám y wolność onę złotá przy łym márnne trácić mułłz/ kthorá mądrzy łudzie nád włzythki łkárby łwiátá tego záwždy łobie przekłádáli. *RejZwierc* 65v; (nagł) Kurzeńłki z bráciá Barnadini. (–) CI łie w rołkołzách łwieckich námniey nie kocháią/ Ale łobie nád włzythko więcej przekłádáią/ Bogá y iego łwięte ná włłsem rołkazánie *Paprpán* F2; ten zwiázek [tj. małżeństwo] trzebá przekłádác/ nád włłzelká inłzá łpołeczność/ y włłzelká miłóść łudzká [ut hanc praeferendam putent omni coniunctioni omnique charitati humanae]. *ModrzBaz* 33; Bo poniewáz włzythkie włzythkich łudzi miłóści iedná oyczyzná w łobie zámyká/ tedyć onę nád włzythko trzebá przekłádác [omnia prae illa posthabenda sunt] *ModrzBaz* 43v; *SkarŻyw* 143; *NiemObr* 94; *ReszList* 183; *Phil* B3; A nie tylko Budny/ ále y łam Bezá náłzę Łácińłką editiá nád inne włzythkie przekłáda *WujNT przedm* 11; *SkarKaz* 578b; Iedni więc łwe rołkołzy dziwnie przekłádáią/ Náđ włzythkié dobré cnoty/ y w łnich łie kocháią *GosłCast* 31; *SkarKazSej* 667b.

»zacniej [= za *zacniejsze*] przekładać« (1): Pychą y nádętością wielką będąc vniefieni/ fwą chwałę nád Bořką zacniej przekládali. *BibRadz* I 6c *marg*.

Szeregi: »forytować a przekładać« (1): Coż to tedy zá fzałeńftwo/ gdzie idźie iákoby o zdrowie wfzytkiey oyczyzny/ za życźliwością forytować trądy twoie/ że fą domowi y krewni: á przekládáć ie nád drugie [*promovere ... praeferre alienis*] dowćipne/ prácowite/ y mężne ludzi? *ModrzBaz* 114v.

»przekładać i lepszymi czynić« (1): Prorokiem go [*Slejdán Lutra*] być opowiada. á tho gdy Turki nád Chrześciány przekładał y lepźzymi czynił. *BiałKat* 163v.

»barzo raczyć i przekładać« (1): niewiem czemu go [*mężczyznę*] w.m. ták bárzo raczył/ á nád biąłągłowę przekładał. *GórnDworz* X7.

»rownąć (a. porownywać, a. zrownywać) i (owszem) (albo, a snadź i) przekładać« (4): fłowá bożego odtępuyeće/ wywracájąc ye/ vymuyąc/ y przyfádźając wedle zdánia fwego/ á wymyflý ludzkye fnim porownájąc/ á fnadź y przekládájąc fłowu Bożemu *KromRozm II* b3v; tuć się dzieje gwałt swobodam naszym, niemało ujmą władzy Majestatu WKM, iż czyję inę władzą rovnają i owszem przekładają nad WKM. *Diar* 87; niektorzi wielcy Pánowie/ będąc prze zacne fprawy sławni/ gdy widźieli/ áno ludzi nieták godne zá nieiáką fzcześcia ślepotą/ álbo znimi zrownywano/ álbo nád nie przekładano [*aut aequari, aut praeferri*]/ wiele rzeczy nowych v siebie ná myśli trzęśli *ModrzBaz* 39; *CzechEp* 138.

»przekładać a za *zacniejsze* mieć« (1): widzimy iáwnnie/ iáko fie ludzie vniefli zá wymyflý fwoiemi/ więcey fobie przekládájąc á zá zacnieyřze máiąc náuki ludzkie/ niż prawdę fłowá Bożego. *RejPos* 8.

3. Czynić zwierzchnikiem, powierzać władzę, urząd, obowiązek lub zadanie do wykonania; praeficere *Modrz, Calep, JanStat, Cn; constituere PolAnt; praeferre JanStat; praeponere, praestare Cn* (43) :

przekładać kogo [= *kto zostaje kimś obrany*] (23):

~ *przekładać na co* (8): *BielKron* 403v; *RejPos* 239, 317v; Téż żadného pořtronného człowieká/ którégobykolwiek ftanu był/ ná Stárořtvo źiemie Bełżkiey nie bęđziemy przekládáć: iedno obywatelá téyże źiemie ośiádłého. *SarnStat* 1054. *Cf Zwrot*.

przekładać kim (4): A iuż y inře fprawy tam porucżam tobie [...] A pirwřzym cie w kroleřtwie po fobie przekładam *RejFóz* L; á iż cie [*Pan*] fźáfářzem á włodářzem przekládáć raczy nád thym docześnym vřczonym dobrem twoim od niego. *RejPos* 265, 314v; *ModrzBaz* 138.

przekładać nad kim (9): *BielKron* 394v; *RejPos* 175; Nuż Moizeř w iákiey zacności był w oney fwey řzedziwości v niego [*u Boga*]/ że z nim mawiał iáko s towarzylřzem/ [...] y czo mu porucżał/ y czo z nim czynił/ y iáko go nád fwym ludem przekładał/ y iákiey to powagi człowiek był *RejZwierc* 125; *CzechRozm* 192v, 250; bo fię wam niegodźi przekládáć nád fobą człowieká pořtronnego á cudzoźiemcá. *ModrzBaz* 75; *NiemObr* 32, 58 [2 r.].

przekładać nad czym (2): Ałe [!] fnadz y ten ktoremum fie zwierzył táiemnic fwoich á z ktoremem pořpolitował wprybytkoch bożych y przekładałem go nád fprawámi fwemi ftál fie fprzećiwnikiem mem *RejPs* 81v; Kápłáńftwo nawyřfe potwierdzam tobie/ y nád czworgiem ftárořtw przekładam cię/ ábyř fię okázał przyaćiołem krolewfkim. *BibRadz* 1.*Mach* 11/57. ~

przekładać kogo [= *pełniącego funkcję*] (6): *RejPos* 315; Przeto też y mieyscá ofobliwe ná to poftánawiáli/ do ktorychby ię dla náuki młodzi ludzie śchadzáli: y Miŝtrze przekládáli/ ktorziby dobre náuki podawali *ModrzBaz* 128v.

~ *przekładać na co* (1): Wízelki vczynek poczciwy: poczynay Krole, kxiążęta y ine pany na pańfthwa przekladay Burgkrabie, Raycze w gimieniu vftawiay *FalZioł* V 52.

przekładać nad kim (3): iáko dziś (ach nieftotyź) pánowie á podawce czinią/ [...] przekládaią nád tą nędzną winnicą á nád tą vbogą owczarnią Páná űwego/ nie páłterze/ ále wilki drapieżne. *RejPos* 23v, 23v, 123v.~

przekładać co na kogo (13): Zda mi űie nie mey głowy Naiafnieyzy panie Są tak poważne űprawy czo przekładałz na mię *RejJóz* Lv; ábyfmy nie dufáli w űwoiey mocy y mądrości/ iedno nań [*na Boga*] wűzytko przekládáli. *BielKron* 128; [*Krol Władzislaw*] Ná walki nie űkwáplivy był/ kthore więcey przekładał ná ine niż ná ię *BielKron* 387; űpraw wielkich ná űwą głowę iednę nie bierz/ iedno ná drugie przekładay *BielKron* 403v, 103 [2 r.], 255, 399; *RejPos* 13 [2 r.]; To coűcie powiedziáli ná tym przeűtawamy/ Y pierwűze mieyűce w Rádzie ná was przekładamy. *BielSjem* 18, 5, 17.

przekładać nad kim (10): Praeficio – Nad miűzimi [*lege: inszymi*] przekładam. *Calep* 832b. *Cf* *przekładać kogo* [= *kto zostaje kimś obrany*] *nad kim*.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Bo nie w pyűze/ á nie ná łupieűstwo owieczkam űwoim Pan ie [*przełożonych*] thu przekładać raczy/ ále w pokorze á w űprawiedliwoűci/ áby krolowali nád tym űtádem Pánfkim *RejPos* 315.

W charakterystycznych połączeniach: przekładać [na kogo] rzeczy wielkie, (wielkie, poważne) sprawy (6), *wszytko* (3); *przekładać [kogo] na księstwo, na państwo, na stan, na starostwo*.

Zwrot: »[kogo] na urząd przekładać« (4): nie dał [*Światopełk, starosta pomorski*] trybutu thyfiac grzywien űrebrá/ iáko miał dáwać pod przylięgami włożonemi káždy rok gdy go na ten vrząd [*król*] przekładał. *BielKron* 358; *SarnStat* 115, 1063, 1192.

Szereg: »przekładać i wynosić« (1): Nie byłá to tedy nigdy myűł páná Chriűtuűowá/ áby miał kiedy Piotrá/ ábo ktorego z Apoűtołow nád innymi przekładać y wynosić *NiemObr* 32.

4. *Tłumaczyć na inny język; convertere, interpretari, reddere, tradere, transferre, vertere Cn* (96) : *BudBib* b4; A iű iefzcze to űłowko Vk/ w Greckich księgach było/ gdy Lácinűki tłumácű przekładał/ przeto ie przełožył/ zás űłowienűki tłumácű poniewaű potem nierychłó przekładał/ przeto iű go iuű niebyłó/ tedy też on iáko záłtał/ przełožył. *BudNT przedm* c7; *WujNT* 116.

przekładać co (62): Potym tenűe Burgrábiá przekładał przylięgę K(rolewűká). *BielKron* 329v; A nie ieden ná tem [*przy tłumaczeniu Biblii*] űiedział/ A vczeni ludzie to przekládáli *BudBib* b2v, c2v, I 8d *marg*; Ale kto to przeliczy/ iáko on [*tłumacz krakowskich biblii*] wiele ledá iáko á práwie mnichowűkie przekłada. *BudNT przedm* c3; Erałmus on wielce mąű bieglý pięć kroć/ iefli nie więcey/ űwoy Teűtament nowy przekładał. Beza iuű widzę dwa kroć űwego poćiofywał. *BudNT przedm* d2, *przedm* c2, c5, k. Hhv; *WujNT* 193; Ale Zygmuntá trzećiego przyűięgi niechćiałem űie waűyć przekładać: ále iáko iest fáma w űobie, ták iá kłáde. *SarnStat* 22. *Cf* *przekładać co na co; Z przytoczeniem wyrazu lub tekstu przekładu; Zwroty*.

przekładać co na co [= nazwa języka], *na jakie* (2): wżákże εω tylko cum *Accusativo* łpołkuie. Choćiaż ie ná Láciię przekłádaiąc/ czáslem *in*, ábo *ad*, *ob*, *per*, *propter*, przekłádác potrzebá. *CzechEp* 67; Słow tych reŝponŝoriy przeto nie przekłdam [!] ná Polŝkie/ że te^{ε0}/ dlá bluźnierŝtwa/ ktore w łobie maia/ nie łą godne. *CzechEp* 172.

przekładać kogo [= czyje dzieło] (1): ten ktory Athánazyuŝá z Greckiego ięzyká ná Láciińki przekładał Petrus Nannius, niewiem czemu go między inŝzymi piłmy/ [...] nie połóżył *CzechEp* 226.

przekładać z czego (4): Iż nie z Ebreyŝkiego/ ale z Łáciińkiego przekładu nie iedno Krákowŝki (ktory ŝię wżdy kte^{mv} wprzede mówie łwey przyznawa) ale y Brzeŝcy tłumácze/ przekłádali. *BudBib* b2v; Nie z iednegom iákiego exemplarzyká/ záŝiadŝy nád niem/ przekładał/ álem ŝię ná wŝze ŝtrony (iáko mowią ogládał) *BudNT przedm* dv. *Cf* »z ksiąg przekładać«.

W połączeniu z nazwą języka oryginału [z jakiego] (5): Tu też káždy ná oko widzi/ iż nie z Hywreŝkiego (iáko w tytule Biblij piŝá) ále z Láciińkiego [*brzescy tłumacze*] przekłádali. *BudBib* c2v, bv, c2v; *BudNT* Hhv; Przecz nie tylko z Láciińkiego ále y z Graeckiego przekłádano. *WujNT przedm* 17.

W połączeniu z nazwą języka przekładu [po jakimu] (1): Bo Graekowie ofiárę Mŝzey S. Litourgeią zowá. Przetoż y Eráfmus Liturgiá S. Chryŝtoŝomá przekłada po Láciińie Mŝzá Chryŝtoŝomowá. *WujNT* 452.

Z przytoczeniem wyrazu lub tekstu przekładu [w tym z zapowiednikiem: tak (16); I sb (14), N sb (2), fragment tekstowy (29); co (20)] (45): Y vkazał ŝię mu Iehowá w rowninach Mámrego (*marg*) Niektorzy przekłádaią w dábiu ále ŝię myłá á oni ieŝcze gorzey co padołem przekłádaią. (–) *BudBib Gen* 18/1; Arbá niektorzi łzáránczá przekłádaią ále niepodobieńŝtwo áby ták złe robaki miano ieŝć. *BudBib* I 59d *marg*; Ci (byli) z ŝynow Gadowych głowámi wojłka/ ieden nád ŝtem mnieyŝzy á wietŝzy nád tyłiacem (*marg*) Niektorzy to tak tłumaczá/ Ieden mnieyŝzy vganiał ŝto/ á wietŝzy tyłiac. Ale ták przekłádác ártykuły niedopuŝczaią. (–) *BudBib* 1.Par 12/14; Bo wŝzytcy bogowie pogáńŝcy nikkzemni (*marg*) Elilim rozmaicie przekłádaią iedni báłwany/ drudzy lepak nikkzemnoćiami. (–) *BudBib* 1.Par 16/26; Opałáły mię były powrozy (*marg*) Abo boleŝci/ iáko niektorzy przekłádaią. (–) ŝmierci *BudBib Ps* 114/3; Koheleth tłumáczy ŝię zgromádzaiący/ zgromádzićiel/ albo ktory zgromadza. Solomoná tu ták zowie/ dla tego iż miał zgromádzoná mądroŝć w ŝercu łwem. Niektorzy káznodzieia/ ále nie krzeczy/ przekłádaią. *BudBib* I 339a *marg*; Kedem/ był ieden z łynow Ilmaelowych iako y Kedar tłumaczy ŝię wŝchod. Przeto niektorzy ták tu przekłádaią/ y zborzy łyny wŝchodowe. *BudBib* I 401c *marg*, b2, cv, c2, c2v [2 r.], I 3d *marg* (26); A gdy łpáli ludzie przyŝzedł ie^{ε0} [*siewcy*] nieprzyiáciel y náłiał ŝtokłofu (*marg*) Niektorzy kákołem przekłádaią ále złe. (–) *BudNT Matth* 13/25; Bo naprzod to mieyŝce v Eláiałza [*Kastalion*] tak przekłada/ *Ecce puella praegnans pariet filium*. *BudNT Gg3, przedm* c, cv; *CzechRozm* 17, 25v, 157; Y łtánałem ná brzegu morŝkim. Mowi/ łtánałem/ á nie iáko drudzy przekłádaią/ y łtánał. Bo w Greckim nie ieŝt *tertia perŝona* [...]; ále ieŝt *prima CzechEp* 408, 67, 380; [*Czechowic*] one łłowá: *Tu es Petrus*. Y one: *Tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus*, ták fałŝywie przekłada/ Tyŝ ieŝt opoczyŝty. *WujNT przedm* 7; A ták poŝtáremu przekładam/ *Sacerdos káplán*/ á nie ofiárnik áni ofiárownik: *Eccleŝia*, nie zbor/ ále koŝcioł: *templum*, tákże koŝcioł. *WujNT przedm* 22; Tegoć też fortelu wżywaią/ przekłádaiąc

Dozorcy miało Biskupow/ kędy w Graeckim łtoi επισκοπος *WujNT* 217, *przedm* 7 [2 r.], s. 194, 404, 452, 760.

W charakterystycznych połączeniach: *przekładać Bibliję, Pismo Święte (naświętsze pisanie)* (3), *statuta, Testament Nowy* (4).

Zwroty: »z [jakiego] języka przekładać« [w tym: co (1)] (7): V Laćinnikow lub v Rzymian iż też łłow przyczyniano/ á zwłafzczá gdy kto co z Greckiego języka przekłádał/ iáwno z Cicerona y z Quintilianá *BudBib* b4v; *BudBibKaw* A; WSzytcy póspolície zdawná Autorowie/ ktorzi áłbo co znowu piřzú/ áłbo zięzyká na drugi ięzyk przekłádaia/ zwykli prace łwe [...] wyłokich łtanow Pánom/ [...] przyiaćielom offiárowáć *BudNT przedm* a2, c; *CzechRozm* 125v [2 r.]; *CzechEp* 226; áczem zaráz z Graeckiego y Láćińskie⁸⁰ ięzyká przekłádał; wřádkżem w texćie wřędy/ Nowego tełtámentu nie Graeckiego ále Láćińskie⁸⁰ łtárego/ ktorzy zowiá *editionem vulgata*m, náśłádowná. *WujNT przedm* 9.

»na, w [jaki] język przekładać« [w tym: co (8)] [*szuk zmienny*] (12:1): Y owłzem temi czáy Sebełtían Káłtálion przekłádaiać Bibliá ná Láćiński ięzyk/ wymyślił nowe łowo Deafter to ielł Bożyłzce/ áłbo báłwan. *BudBib* b4v; *BudBibKaw* A; *BudNT przedm* a2, b5, b6v, c; [*jeřli by tak być miało*] iż gdy kto przywodząc w piřaniu łwym łkad ináđ swiádectwo/ á zwłafzczá w obcy ięzyk z ięzyká też innego/ ábo z obcego ięzyká ná łwoy przekłádaiać/ onychby włafnych łłow ktore tám były/ vżywáć nie miał *CzechRozm* 125v; [*Johannes Justinianus w liście do Andrzeja Frycza tak piřze*:] iřćiebych nielitowáł ołtátká żywotá/ przekłádaiać to náświęłze Piřanie/ y ná Hiłzpáńłki iákołmy poczęli y ná Włofki ięzyk/ łtrawić. *ModrzBazBud* ¶6; Trzebá było y ná Polłki ábo Rułki ięzyk przekłádać Rułkim Narodom/ rzeczy ku temu łłżące *SkarJedn* 381; *CzechEp* 226; Łafki w łwem Státućie/ y drudzy potym/ zá niem przekłádaiać/ Státutá Polłkie ná łaćińłki ięzyk/ z Polłkiego *corrupto vocabulo*, według *inflexiey* ięzyká łaćińłkiego *Scartabelos* nápiřáli *GórnRozm* B2v; *WujNT przedm* 3.

»[co] jednym wyrozumieniem przekładać« (1): Tu iedny łłowá żydowłkie/ dwa łłumáćze choć iednym wyrozumieniem przekłádaiać/ iednák łłow/ nie iednákich vżywiaiać/ on mowi nie křztałtowná/ á ten gruba *CzechRozm* 128.

»księgi, z ksiąg przekładać« [*szuk zmienny*] (2:2): Graecos authores transferre, Greckie xięgi przekłádać. *Mącz* 124c; *BudBibKaw* A; półtuchayże teraz/ ktorym łpołob y obyczay w tym przekłádaniu záchowáł. Naprzod tedy co łię dotyczy ksiąg z ktorychem przekłádał *WujNT przedm* 9, *przedm* 17 *marg*.

»[jakie, czyje] słowo(-a) przekładać« [*szuk zmienny*] (15): Iáko słowo Rákia przekłádaiać/ czytay w Annotácyach ná końcu kłiág. *BudBib* I 1a *marg*; Zolłtáwiło łię słowo hebrejłkie że ie roznie przekłádaiać/ inřzy cedręm inřzy łofná/ inřzy iodłá áłbo łwierkiem. *BudBib* I 3d *marg*, I 229b *marg*; Y na wielu mieyřcach to słowo Egeneto przekłádaiać/ Był/ áłbo byłá: rzadko złtał łię. *BudNT przedm* cv, *przedm* c, Ii6; *CzechRozm* 128, 128v; Acż to wiem/ że wedle *Vulgati*, niektorzy ty łłowá Dánielowe ták przekłádaiać: y mowić bęđzie mowy przećiw naywyřłżemu *CzechEp* 380, 172; *Łáski pełná* [*Luc* 1/28].) Obáč zacne tytuły y przywileie Máriej Páńny błogołłáwioney/ przećiw haeretykom/ ktorzy [...] iey zayrzá tego tytułu: przekłádaiać Graeckie łowo κχαριτομενη, gratiołá, nie łálki pełná/ ále z łálki wmiłowána. *WujNT* 194, *przedm* 7 [2 r.]. *Cf* »słowo słowem przekładać«.

»słowo słowem, słowo od słowa przekładać« (1:1): Naydziefz tego wtem moiem przekładzie niemáło/ To iest/ zem niekiedy nie słowo słowem przekládał/ wżakże tylko tám/ gdzieby ináczey rzecz náfzá nie ćirpiáá. *BudNT przedm d; CzechRozm 127v.*

»tekst przekładać« (1): [*dla tegom się greckiego i łacińskiego tekstu trzymał*] ábych fię w łowiech Láćińfkich wątpliwych kędy nie potknáwfiży w wykłádzie nie zbłádzil: iáko fię tym nie raz przydáło/ ktorzy łam text Láćińfki przekládałi/ á Graeckiego fię tám gdzie było potrzebá nie dokládałi. *WujNT przedm 18.*

»przekładać wedle własności tekstu« (1): Przetoż przekládaáiąc wedle wláfności textu: poydzie rzecz náfzá tym potężniey/ ku okazániu Antychrifá. *CzechEp 380.*

»nad własność, przeciw własności (słów) języka [*jakiego*], niewłasnie przekładać« (1:1:1): oto fie w tym mylá/ gdy ták przeciw wláfności łow iezyká Greckiego przekládaáią/ mowiąc: Duch ś. wnidzie w cie. Gdyż nie w cie ma być tłumáczono ále ná cie ábo do ciebie. *CzechRozm 157, 17, 127v.*

»własnie [= *właściwie*] przekładać« [*w tym: co (1)*] (5): *BibRadz *5; Y miłował Izáhák Ezáwá/ bo zwierzynę iadał zmyflifá iego (marg) Wláfnie przekládaáiąc/ ifz w wściech iego myflifá (ábo zwierzyná.) (-) BudBib Gen 25/28, c2, I 16a marg; BudNT przedm d.*

5. *Poczytywać, uznawać kogoś lub coś za kogoś lub coś, traktować* [*w tym: kogo, co (5)*] (6) :

przekładać komu za co (1): A położywfiży [*św. Szczepan*] ná zyemi koláná fwoye/ wołáł głósem wyełkim: Pánye/ nye rácz thego przekládać im zá grzech [*Domine, ne statuas illis hoc peccatum Vulg Act 7/59*]. *RejPos 22v.*

przekładać być jakie, jakim (4): Piotr fwięty iest zbawion/ ktory przekládał/ być więtfze miłofierdzie boże/ niżli grzechy iego *SekłWyzn d2, d2; Iákoż y pińmá Prorockie wżędy íthan vniżony á pokorne łerce nádewfiżytko v Páná Bogá zacnieyfiżym być przekládaáią. RejPos 13v, 79v.*

Zwrot: »lekce przekładać« = *lekceważyc (1)*: Postpono – Lekce waze, prekladam. *Calep 827a.*

6. *Odkładać w czasie, ustalać późniejszy termin; transponere* *JanStat [co] (22)* : Czo sie thes thicze Sandziow Pothsáthkow i sandow swich abi dosiadali a oynych [!] abi nieprzekladali chiba gdzie bi sie stroni zwolili *ZapWar 1545 nr 2646*; Gdy fię kto komu zápiśze o wárunek [...] rokiem pozwánym/ thákowy pozwány nie może roku przekládać iedno prawdziwą niemocą/ ná kthorą ma ná roku przyfzłem przyfiádz łámotrzeć. *UstPraw G3v, A4; [skazujemy] iż od tych czáfów Podkomorzowie wfiżytkich ziem/ wfiżytkiego królestwá/ Roków gránicznych łámi przez się zá fwym chcenieńm przeciwko porządku práwá/ nie máią przekládać/ pod winą cztérnaścia grzywien SarnStat 463 [idem 936]; Z Pewnych przyczyn/ y zá prośbą Połów Ziemfkich/ ziemie Wárfzáwfikey/ Roki Ziemfkie przekládamy: Piérwzé Błóńfkie w Poniedziátek po świętęy Tróycy: [...] SarnStat 738, 718, 732, 735, 737, 739, 936 [2 r.].*

przekładać na kiedy (8): CLá/ Mytá/ Moftowé/ Grobelné/ ziemfkie y wodné/ iż tu prze krótkość czáfu fkończone bydz nie mogły/ ná inny Séym przekládamy *SarnStat 400*; Sády Biéckie y Czchowfkie/ które przypadáią ná Wielkánoc/ té przekládamy ná Przewodny poniedziátek. *SarnStat 722*; té Roki które przypadáią w Sánoku/ między Swiátkámi á Wielkánocą/ przekládamy ná piérwfiży Wtorek po S.Michále. *SarnStat 731, 726, 731, 736, 743, 744.*

W charakterystycznych połączeniach: przekładać rok(i) (16), sąd(y) (4).

Zwrot: »na inne czasy przekładać« (1): przeto rofkázuiemy wżyftkim/ którzy są ná wrzędziéch fądowych/ áby wedle Státutów fądy czálów náznáczonych fądźili/ y ná inné czály niewyuczáyné ich nie przekládáli [*ad alia tempora ... non transponat JanStat 489*]/ pod winámi w Státucie opifánemi *SarnStat 558*.

W przeni (1) :

Zwrot: »na raty przekładać« (1): A nie naydzieftz nigdy ták zefzłego/ By rozeznał krotkość czálu fwego/ wżytko będzie ná raty przekládác/ By więc tu miał wiecznie fwiáthem włádác. *RejAp 199v*.

7. *Zmieniać miejsce czegoś; transferre, transponere Mącz; traicere Cn* (5) :

przekładać co (1): kát [...] othworzywży onych dwu [*skazanych*] [...] przekládáiąc trzewá żołądká fżukał mowáć: wynidźże fám/ ktory ták mądry ieft/ á vkáz mi żołądek v człowieká. *SienLek 95*; [*ProtJałm 10 (Linde)*].

przekładać z czego na co (1): Transpono, Przekládám z yednego mieyfćá ná drugie przefádzam. *Mącz 312a*; [*Pieczętuiefz/ náznáczáfz/ á złoto odwaźáfz/ Tákże y frebro z wagi ná wagę przekládáfz. ProtJałm 10 (Linde)*].

przekładać gdzie [= na które miejsce] (1): *Alpium transferre modo ad dexteram modo ad sinistram partem, Yuż ná práwá Iuż ná lewą ftronę przekládác. Mącz 124c*.

Przeni [co z kogo na co] (1) : [*Józef narzeka na Zefirę*] Zes mię beż mey wżzey winy w kłopot przyprawiła Przekládáiąc fwoie fidło na mą głowę z fiebie *RejJóz H5*.

a. *O znakach granicznych* (1) : Podkomorzy bez przyczyny gránic przekládác nie może. *UstPraw 12*.

8. *Wkládac coś między warstwy czegoś; intericere, intersternere Cn [w tym: czym (3)]* (4) : Nuż też záfię ázaz zle ogoreczkow náfolić? tákże też koprzykiem á wifniowemi álbo dębowemi liftki przekládác *RejZwierc 110v, 163*.

przekładać co (1): A co to ieft zátrudność/ iuż kápufty rzepy/ páfternaki/ piotruřzki/ [...] nápoły głowki przekrawáiąc nadobnie iá włożyc/ ćwikiełką przekládác/ koprzyku do niey nákláść *RejZwierc 110v*.

przekładać gdzie (1): *Intericio, Wpofrząd wfdzám wmiétám wpořzodek przekládám. Mącz 162c*.

9. [*Rozbierać i ukládac na nowo [co]: (nagł)* na rzemieřniki (-) [...] murarzowi, ktory przekládał dachy wszytkie 6 [metr.] *InwBiskWłocł 1582/306*.]

10. [*Wkládac jaja pod kwokę [co]: niewiáfty Włofkie mieniá iz nie godźi fię dziewiętnáście przekládác iáiec [pod kokosz] Cresc 1571 581*.]

11. *Porównywać [co z czym]* (1) : *Novissima conferre primis, Ofátteczne s pierwem zrownáwác álbo Przekládác. Mącz 251d*.

12. *Zwroty o róznych znaczeniach* (2) :

Zwroty: »jeden nád drugiego pienádzmi przekładać« = *dawać więczej niż poprzednik* (1): Abowiem w iednym tegodniu była czworáka odmianá Zupników: iz ieden nád drugiego pienádzmi przekládał [*quia unus alium in pecunia superavit JanStat 41*]. *SarnStat 376*.

»pilności nie przekładać« = *nie być wystarczająco pilnym* (1): Abowiem gdym tákiey pilności nieprzekládał ábych práwie zrozumiał vftáwám twoiem záwżdym fie mufiał obłędzić *RejPs 180*.

*** *Bez wystarczającego kontekstu (2) : Praesupponit, przeclada BartBydg 122b; Transumo, ex alio sumo – Ziednego nadругi przekładam. Calep 1081b.*

Synonimy: 1. mówić, opisować, opowiadać, podawać, pokazywać, zalecać; 2. forytować, podnosić, podwyższać, wywyższać; 3. podnosić, wynosić; 4. tłumaczyć; 5. mieć, poczytawać; 6. oddalać, odwłaczać, odwłoczyć, przewłaczać, przewłoczyć; 7. przenosić, przesadzać; 11. porównawać, porównywać, zrownywać.

Formacje współrdzenne cf KŁAŚĆ.

Cf PRZEKLADAJĄCY, PRZEKLADANIE, PRZEKLADANY

LW